

Les primeres poetes americanes: raó i memòria

Lletres Casa **Amèrica Catalunya**

PRESENTACIÓ

Entre 1574 i 1640, un grapat de dones, americanes per naixement o naturalització, en un ambient advers, van abraçar la poesia i la cultura humanística com a centre i raó de vida i es van convertir en les primeres poetes americanes.

El cicle literari ***Les primeres poetes americanes: raó i memòria*** recorrerà aquest període crucial que va obrir camins a un llinatge enriquit després per escriptores com sor Juana Inés de la Cruz, Rosario Castellanos, Dulce María Loynaz i Blanca Varela, fins a les poetes d'avui.

El cicle abordarà la vida i les obres conegudes de les primeres poetes, dones que esforçadament i en les condicions més difícils van marcar un camí diferent en el traumàtic i triomfal món que des del 1492 van traçar a Amèrica els soldats, funcionaris i arquebisbes dels regnes i senyories espanyols.

El cicle recorrerà un període crucial de la vida del continent americà, del 1576 al 1640, seguint les empremtes d'aquestes dones en el que avui coneixem com a República Dominicana, Mèxic, Colòmbia, Bolívia i Perú. D'algunes només han quedat els noms; d'altres, les seves obres, potser només una part, sonets, silves i epístoles, relacions i discursos d'innegable valor estètic, que van crear l'espai on floriria, poc després, el més fi esperit hispanoamericà, sor Juana Inés de la Cruz i els seus descendents de tota Amèrica, fins a arribar a les poetes avui.

Mario Campaña

POSADA A ESCENA

Per fer visibles aquestes dones ocultes i relegades en la història literària, aquest cicle proposa una posada en escena que combina les xerrades impartides pel poeta, assagista i investigador literari **Mario Campaña**, amb la lectura de textos de les primeres poetes americanes a la veu de les poetes contemporànies **Ale Oseguera**, **Miriam Reyes** i **Anna Miralpeix**.

La posada en escena tindrà com a maridatge música en viu interpretada pels estudiants del Conservatori Liceu de Barcelona **José Daniel Salceda**, **Juan Sebastián Hurtado**, **Legna Tabares Martín**, **Sofia Picaso**, **Katherine Herrera**, **Sara Ravelo** i **William Humberto Posada**.

El desenvolupament de continguts és de Mario Campaña i la dramaturgia de la posada en escena estarà a càrrec de **Cristina Osorno Mesa**, responsable de l'àrea de literatura i teatre de Casa Amèrica Catalunya.

PROGRAMA

17 d'abril / 19:00H

Entre 'encomiendas' i pirates, la poesia: Les poetes del segle XVI

A la primera entrega del cicle, Mario Campaña abordarà els antecedents, el context i els orígens de la poesia escrita per dones en llengua castellana a Amèrica, centrant-se en la vida i creació de **Sor Leonor d'Ovando** i **Francisca de Briviesca**, així com els avatars de la *Silva de Poesía* que contenia els primers poemes coneguts d'una autora hispanoamericana.

Un altre llibre sobre el que posarà el focus és *Miscelánea Austral*, en què va aparèixer encara amb nom literari un sonet de Francisca de Brivesca.

La poeta mexicana Ale Oseguera posarà veu als textos de Sor Leonor d'Ovando i de Francisca de Brivesca. La interpretació musical serà de José Daniel Salceda (guitarra) i Sofia Picaso (veu).

22 de maig / 19:00H

La invocació americana: Les poetes del segle XVII

Els elements de la vida literària a Mèxic i Lima a principis del segle XVII, la presència del poeta Fernán González d'Eslava i el seu llibre *Coloquios Espirituales y sacramentales*, l'edició a Sevilla de *Primera parte del Parnaso Antártico*, que dóna a conèixer el poema ' Discurso en loor de la poesía', seran els temes en què se centrarà Mario Campaña a la segona sessió del cicle, apropant la lent a l'obra de les poetes **Catalina d'Eslava** i **Clarinda**.

La poeta espanyola Miriam Reyes posarà veu als textos de Catalina de Eslava i de Clarinda.

La interpretació musical serà de Katherine Herrera (veu), Juan Sebastián Hurtado (guitarra) i William Humberto Posada (bandola).

26 de juny / 19:00H

De camí al Primer Somni: Les poetes del segle XVII

Les poetes **Amarilis** i **María de Estrada i Medinilla** seran el colofó del cicle. A la tercera entrega Mario Campaña evocarà la història de l'Epístola a Belardo, la seva autora anònima, el seu destinatari Lope de Vega i la seva publicació a Madrid. Així mateix, comentarà el renovador poema *Relación escrita a una religiosa prima suya de la feliz entrada en México del Marqués de Villena*, de María d'Estrada i Medinilla. I, finalment, compartirà el seu balanç sobre l'estat de la poesia escrita per dones cap al 1640 i l'aparició futura d'una personalitat femenina de la magnitud de Sor Juana Inés de la Cruz.

La poeta Anna Miralpeix donarà veu als poemes d'Amarilis i de Maria d'Estrada i Medinilla.

El tancament musical estarà a càrrec de Sara Ravelo (veu) i Legna Tabares Martín (guitarra).

RESUM

ABRIL / DILLUNS 17 / 19:00H

Entre encomanes i pirates, la poesia: Les poetes del segle XVI
Evocant **Sor Leonor d'Ovando i Francisca de Briviesca i Arellano**
Lectura de poemes a càrrec de la poeta Ale Oseguera
Interpretació musical de José Daniel Salceda i Sofia Picaso

MAIG / DILLUNS 22 / 19:00H

La invocació americana: Les poetes del segle XVII
Evocant **Catalina d'Eslava i Clarinda**
Lectura de poemes a càrrec de la poeta Miriam Reyes
Interpretació musical de Katherine Herrera, Juan Sebastián Hurtado
i William Humberto Posada

JUNY / DILLUNS 26 / 19:00H

De camí al Primer Somni: Les poetes del segle XVII
Evocant **Amarilis i Maria d'Estrada i Medinilla**
Lectura de poemes a càrrec de la poeta Anna Miralpeix
Interpretació musical de Sara Ravelo i Legna Tabares Martín

PARTICIPANTS

ALE OSEGUERA. Va néixer a Guadalajara, Mèxic, i viu a Barcelona des del 2006. Autora dels poemaris *Tormenta de Tierra* (2016) i *Un hotel de cinco estrellas sobre un cementerio* (2019), guardonat amb el XII premi de poesia *La Nunca*. El seu tercer llibre, *Mi rostro es un mapa del mi cuerpo*, serà publicat aquest 2023. Com a novel·lista va debutar amb *Realidad en Mono* (2020). A la seva poesia combina elements teatrals amb la literatura, creant peces que transcendeixen la paraula i s'expressen també a través de la veu, el cos i *poetry slam*. Ha presentat el seu treball escènic-poètic a diversos escenaris i festivals. És cofundadora de *Las Hermanas del Desorden*. Actualment col·labora amb diferents publicacions com a crítica literària i posa la seva veu a audiollibres. Des del 2019 presenta i coordina la secció de poesia del programa *Todos Somos Sospechosos* de Ràdio 3 - Ràdio Nacional d'Espanya.

MIRIAM REYES és poeta i video creadora. Va néixer a Ourense i als vuit anys va emigrar amb els seus pares a Caracas. Va estudiar Lletres a la Universitat Central de Veneçuela i Filologia Hispànica a la Universitat de Barcelona. Es va donar a conèixer com a poeta el 1998, gràcies a l'antologia *Feroces*. Ha publicat els llibres de poesia *Espejo negro* (DVD, 2001), *Bella durmiente* (Hiperión, 2004), *Desalajos* (Hiperión, 2008), *Haz lo que te digo* (Bartleby, 2015), *Prensado en frío* (Malasangre, 2016) (Chan da pólvora, 2018) i l'antologia *Yo, interior, cuerpo* (Argentina, 2013). La seva obra ha estat recollida en antologies nacionals i internacionals i traduïda a mitja dotzena de llengües. Des del 2001 experimenta amb l'escriptura audiovisual i el recital multimèdia. Ha presentat els seus vídeos audiovisuals a festivals de poesia "spoken word" i arts escèniques. Codirigeix l'editorial de poesia *Marisma* i manté la pàgina d'escriptura col·lectiva *Prensándonos en frío*.

ANNA MIRALPEIX. Va néixer a Vic la primavera del 79. És escriptora, música, ballarina i gestora cultural. Llicenciada en Comunicació Audiovisual i formada en estudis musicals i dansa. Ha obtingut reconeixement per les interpretacions de piano i diversos premis literaris. Està inclosa a les antologies *Les vacants* i *Quàntiques! 10 poetes joves en diferencial femení*. Ha ideat i interpretat diversos espectacles literaris entre els quals destaquen *Passatgers*, *Sensuals i Conversos*, *converses en clau de poesia*. Creadora de música per a curtmetratges i també va gravar piano i teclats per als treballs *The Mask* i *Joana Serrat Tarré & The Sofa Dreams*. El novembre del 2015 la seva obra es va incloure a la Ruta Literària d'autors contemporanis de Manlleu (Veus de Manlleu). És autora dels llibres *Ningú no ens representa: poetes empenyats* i *El silenci ja hi era* amb el que va obtenir el 2n Premi a la 17a edició del Premi de Poesia Joan Duch, de Juneda.

MARIO CAMPAÑA Va néixer a Guayaquil, Equador, el 1959. Resideix a Barcelona des del 1992. És poeta, traductor i investigador literari. Ha publicat els llibres de poesia *Cuadernos de Godric* (Premi Nacional de Poesia d'Equador, 1988), *Días largos* (1996), *Días largos y otros poemas* (2002), *El olvido de la poesía se paga* (2002), *Pájaro de nunca volver* (2017), *En el próximo mundo* (2011), *Aires de Ellicot city* (2006) i l'assaig *De la espiral y la tangente. Ensayos literarios I* (2022). Autor de les biografies literàries *Francisco de Quevedo, el hechizo del mundo*, (2003) i *Baudelaire. Juego sin triunfos* (2006). Traductor d'*Una Tumba para Anatole*, de Stéphan Mallarmé i responsable de les antologies: *Poesía modernista ecuatoriana* (1999), *Así en la tierra como en los sueños* (1991), *Visiones de lo real en la poesía hispanoamericana* (DVD, 2001), *En el sueño de Chagall faltan palabras*, *Casa de luciérnagas: antología de poetas hispanoamericanas de hoy* (2007) i *De la flor al tallo: el discurso crítico de las poetas hispanoamericanas* (2010). Col·labora en revistes i suplementos literaris de l'Equador, Veneçuela, Mèxic, Argentina, Estats Units, França i Espanya. Dirigeix la revista de cultura llatinoamericana *Guaraguao*.

JOSÉ DANIEL SALCEDA – Guitarra (Mèxic). Ha culminat la seva formació acadèmica en el Conservatori de las Rosas en la classe de Rodrigo Nefthalí. Posteriorment, ha completat el Màster en Interpretació de Guitarra Clàssica de la Universitat d'Alacant. La seva trajectòria comprèn recitals en festivals internacionals que ho han portat fins a Xile, l'Uruguai, Espanya, Àustria, els Estats Units i el Japó. Compta amb un palmarès de més de trenta-cinc guardons, entre els quals els més recents són el primer premi en el Festival Internacional de Guitarra Clàssica “José Tomás - Villa de Petrer”, el segon premi i el premi a la millor interpretació de l'obra de Miguel Llobet en el Certamen Internacional “Miguel Llobet” i el primer i premi a la millor interpretació de “Escenes sobre el Castell de Mula” de Javier Salvador en el Festival Internacional de Guitarra Clàssica “Ciutat de Mula”. En l'actualitat, és alumne del Màster en Interpretació de Guitarra del Conservatori del Liceu gràcies a una beca de la Fundació Conservatori Liceu.

SOFÍA PICASO - Soprano (Mèxic). Ha format part de la primera generació del *Mèxic Òpera Studio*, on ha estudiat amb Rennier Piñero i Alejandro Miyaki. També s'ha perfeccionat amb Elina Garanca, Francisco Araiza Kristine Opolais. Ha participat en nombrosos festivals de música d'Amèrica del Nord, Alemanya i Àustria en els rols de *Despina* de *Cosí fan tutte*, *Pamina* de *La flauta màgica*, *Serpina* de *La serva padrona* i *Adina* de *L'elisir d'amore*, entre altres. Ha estat mereixedora d'importants reconeixements, entre els quals destaca el premi *Encouragement Award* del *Metropolitan Opera Council Auditions - Mèxic* en 2018 i 2020. Actualment, és alumna del Màster en Interpretació de Cant del Conservatori del Liceu.

ENSEMBLE CARMESÍ - Veu, guitarra i bandola andina (Colòmbia).

Els tres integrants de l'Ensemble Carmesí, Katherine Herrera, Juan Sebastián Hurtado i William Humberto Posada, s'han graduat en diferents universitats del seu país d'origen i s'han distingit en importants festivals internacionals. L'Ensemble Carmesí és una proposta musical nascuda al si del Conservatori del Liceu que busca difondre la música de diferents regions de Colòmbia i Llatinoamèrica mitjançant cançons tradicionals i populars. Els membres de l'Ensemble Carmesí són estudiants del Màster en Interpretació de Cant, de Guitarra clàssica i de Composició aplicada a mitjans audiovisuals i escènics del Conservatori del Liceu.

Sara Ravelo - Soprano (Mèxic). Va començar els seus estudis de cant de la mà del tenor Alfredo Portilla i culminat la seva formació en el Conservatori Nacional de Música de Ciutat de Mèxic en la classe de Liliana Gomez. De manera paral·lela, ha complementat el seu aprenentatge amb David Mcarroll, Mathias Gredler, Stephan Mendl, Viktorija Kaminskaite i Deanna Breiwick. Entre els seus compromisos més recents, destaca la seva actuació al *Berlín Opera Academy* de 2022, on ha interpretat *La suora infermiera* de Suor Angelica i el lied *Der hirt auf dem felsen* del trio per a soprano, clarinet i piano de Schubert. En 2020 ha sigut guanyadora absoluta de Concurs Vocal Internacional de Kuala Lumpur i del *Golden Classical Music Awards* de Nova York. En l'actualitat, cursa el Màster en Interpretació de Cant del Conservatori del Liceu.

Legna Tabares Martín - Guitarra (Cuba). Va començar els seus estudis musicals en edat primerenca amb Eliezer Entremaliat i els ha continuat a l'Escola Professional de Música "José María Ochoa" d'Holguín en la classe del professor Edel Aguiar. S'ha perfeccionat amb Esteban Campuzano en l'Institut Superior d'Art de Cuba i en classes magistrals de Joaquín Clerch, Omar Cyrulnik, Rodrigo Neftalí, Martín Pedreira i Marco Tamayo. Per la seva trajectòria acadèmica, ha estat guardonada amb el Títol d'Or de l'Escola Professional de Música "José María Ochoa" i de la Universitat de les Arts de Cuba. Ha actuat regularment per a la televisió cubana i entitats culturals del seu país. També és integrant de l'Orquestra de Guitarres de Barcelona. Actualment, cursa el Màster en Interpretació de Guitarra del Conservatori del Liceu gràcies a una beca de la Fundació Carolina.

Casa **Amèrica Catalunya**

PATRONAT DE LA
FUNDACIÓ CASA AMÈRICA CATALUNYA:

**Generalitat
de Catalunya**

Cooperación
Española

**Ajuntament
de Barcelona**

AMB EL
SUPORT DE:

Agbar

AMB LA
COL-LABORACIÓ DE:

**FUNDACIÓ
CONSERVATORI
LICEU**